

VIII SINF

Xalq ta'limi vazirligining 2018-yil 29-oktabrdagi
266-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan

O'ZBEKISTON TARIXI

Umumiy o'rta ta'lim bitiruvchilari "Tarix" fanlari bo'yicha ta'lim oluvchi bitiruvchilar quyidagi o'quv talablariga ega bo'ladilar:

tarixni o'rganish orqali tarixiy tafakkurni shakllantiradi, o'zligini anglaydi, ma'naviy bo'shliqlarni oldini oladi;

o'z va o'zga dinlarga nisbatan hurmat hissi shakllanadi, uning amallarini ongli ravishda anglab yetadi;

shaxsiy va ijtimoiy munosabatlarda sog'lom-ma'naviy muhitni shakllantiradi, nizoli vaziyatlarda o'zini-o'zi idora qila oladi;

O'zbekistondagi demokratik islohotlar va dunyoda kechayotgan ma'naviy-mafkuraviy jarayonlarga munosabat bildira oladi;

turli ma'naviy tahdidlar va mafkuraviy xurujlarni anglaydi hamda to'g'ri baholay oladi, munosabat bildira oladi;

mamlakatimizdagi ma'naviy-mafkuraviy jarayonlarda ishtirok eta oladi va baholashda faol fuqarolik pozitsiyasiga ega bo'ladi;

Vatan, millat taqdiri uchun ma'suliyat, daxldorlik, umuminsoniy va milliy qadriyatlarga hurmat hissi shakllanadi va rivojlanadi;

mamlakatimiz tarixi jahon tarixining bir bo'laki ekanligini anglash orqali, buyuk ajdodlarimizning ishlari va jasoratlaridan axloqiy tarbiya va ibrat olishni o'rganadi.

Kirish. (1 soat)

VIII sinf O'zbekiston tarixi qaysi davrlarni o'rgatadi? Darslik bilan ishlash.

I bob. XV ASRNING OXIRI – XVI ASRNING BOSHLARIDA MOVAROUNNAHR VA XUROSONDAGI SIYOSIY VAZIYAT

(5 soat)

Dashti Qipchoqdagi siyosiy vaziyat. Dashti Qipchoqda Abulxayrxon davlatining tashkil topishi. Abulxayrxon vafotidan keyin Dashti Qipchoqdagi siyosiy vaziyat va Muhammad Shayboniyning siyosiy maydonga chiqishi. Dashti Qipchoqda Shayboniyxon hukmronligining o'rnatilishi.

Movarounnahr va Xurosondagi siyosiy vaziyat. Temuriylar sulolasi vakillarining o'zaro kurashlari. Movarounnahrda Sulton Ahmad, Sulton Mahmud, Boysung'ur va Sulton Ali Mirzolar hukmroligi. Xurosonda Husayn Bayqaro hukmronligining mustahkamlanishi. Husayn Bayqaroning vafot etishi va Xurosonda qo'shhokimiyatchilikning vujudga kelishi.

Zahiriddin Muhammad Bobur va Muhammad Shayboniyxon munosabatlari. Boburning siyosiy faoliyati. Shayboniyxonning Movarounnahr uchun kurashlarga qo'shilishi. Samarqand uchun kurash. Boburning

Movarounnahrni tark etishi. Bobur va Shayboniyxonlarning o'zbek davlatchiligidagi o'rni.

Movarounnahr va Xurosonda shayboniylar hukmronligining o'rnatilishi. Shayboniyxonning Movarounnahrni egallashi. Xorazm va Xuroson uchun kurash. Ismoil Safaviy va Shayboniyxon o'rtasidagi kurash. Bobur va shayboniylar o'rtasidagi kurash.

II bob. BUXORO XONLIGI VA BUXORO AMIRLIGI **(20 soat)**

Buxoro xonligining tashkil topishi. Ubaydullaxon va Shayboniylar davlatining tiklanishi. XVI asrning 40-50-yillarida Shayboniylar o'rtasida o'zaro kurashlar. Toshkent, Samarqand, Balx va Buxoro xonliklari o'rtasidagi kurashlar. Navro'z Ahmadxon.

Abdullaxon II davrida Buxoro xonligining yuksalishi. Abdullaxon II ning hokimiyat tepasiga kelishi. Movarounnahrning birlashtirilishi. Buxoro shahrining poytaxt sifatida yuksalishi. Abdullaxon II davrida ichki va tashqi siyosat. Shayboniylar sulolasining inqirozi.

Buxoroda xonligida ashtarxoniylar sulolasi hukmronligining o'rnatilishi. Ashtarxoniylar sulolasi va ularning Buxoroga kelishi sabablari. Ashtarxoniylar sulolasining hokimiyat tepasiga kelishi. Imomqulixon davrida hokimiyatning mustahkamlanishi. Abdulazizxon va Subhonqulixon davrida ichki nizolar va Xiva xonligining Buxoroga hujumlari. Subhonqulixon davrida Xivaning bo'ysundirilishi.

Buxoro xonligida markaziy hokimiyatning zaiflashuvi. Ubaydullaxon II ning ichki siyosati. Ubaydullaxon II ning pul islohoti. Islohotga qarshi g'alayonlar. Abulfayzxon davrida markaziy hokimiyatning zaiflashuvi. Muhammad Hakimbiyning hokimiyatdagi mavqeini kuchayishi. Samarqandda Rajabxon isyoni. Ko'chmanchi qozoqlarni mamlakatni talon-taroj etishi. Muhammad Hakimbiyning hokimiyatga kelishi. Ashtarxoniylar sulolasining inqirozi.

Buxoro xonligida davlat boshqaruvi. Buxoro xonligining hududi, geografik joylashuvi. Shayboniylar davrida markaziy va mahalliy boshqaruv: mansab va unvonlar. Boshqaruvdagi an'analar va o'zgarishlar. Ashtarxoniylar davrida davlat boshqaruvidagi ayrim o'zgarishlar.

Buxoro xonligida harbiy ish. Qo'shin tuzilishi va boshqarilish tartiblari. Harbiy mansab va unvonlar. Qo'shin ta'minoti. Qurol-yarog'lar ishlab chiqarish. Zamonaviy qurollardan foydalanish. To'p va to'faglarni ishlatish.

Buxoro xonligida ijtimoiy-iqtisodiy hayot. Yer egaligi munosabatlari. Shayboniylar o'tkazgan islohotlar. Iqtisodiy hayot. Soliq va majburiyatlar.

Buxoro xonligining tashqi siyosati. Antoniy Jenkinsonning O'rta Osiyoga kelishi. Buxoro xonligining tashqi siyosati: Buxoro xonligi – Usmonli davlati munosabatlari. Buxoro va Eron munosabatlari. Buxoro – Rossiya munosabatlari. Buxoro - Hindiston munosabatlari. Elchiliklar. Tashqi siyosatning asosiy yo'nalishlari.

Buxoro xonligida madaniy hayot. Ilm-fan, tabiiy va aniq fanlar rivoji. Tarixnavislik, adabiyot va san'at, me'morchilik. Maktab va madrasada o'qish.

Madrasalar ta'minoti. Talaba va mudarrislar faoliyati. Ta'lim shakllari va bosqichlari.

Buxoro amirligining tashkil topishi. Ashtarxoniyalar inqirozi. Muhammad Rahimxon Mang'itning hokimiyat tepasiga kelishi. Markaziy davlat hokimiyatining mustahkamlanishi va viloyatlarning bo'ysundirilishi. Doniyolbiy davrida ichki nizolar. O'zbek urug'lari amirlarining isyoni va qo'zg'olonlarning kuchayishi. Shohmurodning hokimiyat tepasiga kelishi. Markaziy hokimiyatning mustahkamlanishi.

Amirlikda markaziy hokimiyatning mustahkamlanishi. Amir Haydar davrida siyosiy keskinlik va qo'zg'olonlar. Amir Nasrullo hukmronligi va uning davrida davlat hokimiyatining mustahkamlanishi. Buxoroning hududiy yaxlitligini tiklanishi. Qo'qon xonligining bosib olinishi. Buxoro – Xiva munosabatlari.

Buxoro amirligida davlat boshqaruvi. Davlat tuzumi va ma'muriy boshqaruv islohotlari. Mamlakatning ma'muriy bo'linishi. Davlat lavozimlari. Lavozim va unvonlar berish tartibi. Boshqaruvning o'ziga xos tamoyillari.

Buxoro amirligida harbiy ish. Qo'shin tuzilishi va boshqarilish tartiblari. Harbiy mansab va unvonlar. Qo'shin ta'minoti. Qurol-yarog'lar. Harbiy sohadagi islohotlar. To'pchilar qo'shinining tuzilishi.

Buxoro amirligida ijtimoiy-iqtisodiy hayot. Buxoro amirligi hududi. Aholining etnik tarkibi. Qishloq xo'jaligi. Suv inshootlari va sug'orish tizimi. Buxoro amirligida yer egaligi. Dehqonlar va chorvador aholining ahvoli. Soliq siyosati.

Amirlik shaharlari. Ichki va tashqi savdo. Yirik markaziy shaharlar Buxoro, Samarqand va Toshkentning iqtisodiy, siyosiy, madaniy hayotda tutgan o'rni. Hunarmandchilik. Amirlikda ichki va tashqi savdo va uning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.

Buxoro amirligining tashqi siyosati. Tashqi siyosatning asosiy tamoyillari. Rossiya, Eron, Hindiston, Usmonli davlatlari va O'rta Osiyo xonliklari bilan aloqalari. Mintaqada Rossiya-Buyuk Britaniya raqobatchiligi. Raqobat sabablari. Ingliz ekspeditsiyalari.

Buxoro amirligida madaniy hayot. Tarix ilmi, adabiyot, san'at, me'morchilik va musiqaning rivojlanishi. Madrasa va maktab ta'limi. Talabalar va mudarrislar faoliyati. Ta'lim bosqichlari. Madrasa va mudarrislar ta'minoti.

III bob. XIVA XONLIGI

(13 soat)

Xiva xonligining tashkil topishi. Safaviylarga qarshi Vazir va Urganch shaharlaridagi kurash. Xiva xonligining tashkil topishi. Ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy hayot. XVI asrda Xiva-Buxoro munosabatlari.

XVII-XVIII asrning birinchi yarmida xonlikdagi siyosiy ahvol. Siyosiy parokandalik. Xiva – Buxoro munosabatlari. Xiva xonligida chet davlatlar manfaatlarining to'qnashuvi. Abulg'ozixon va Anushaxon davrida Buxoro – Xiva o'rtasidagi urushlar. Elbarsxon davrida Eron shohi Nodirshoh hujumi.

Xiva xonligida qo'ng'irotlar sulolasi hukmronligining o'rnatilishi. XVIII asr oxiri - XIX asr birinchi yarmida xonlikning siyosiy ahvoli. Xivada siyosiy parokandalik. Muhammad Amin Inoq faoliyati. Qo'ng'irotlar sulolasining hokimiyat tepasiga kelishi (1770-1920). Muhammad Rahimxon I davrida Xiva xonligining birlashtirilishi. Islohotlar. Kengash (Devon) ta'sis etilishi. Oллоhqulixon davrida Xiva xonligi.

Xiva xonligida davlat boshqaruvi. Xonlikning hududi va aholisi. Mamlakatning ma'muriy boshqaruv tizimi. Saroy unvonlari: harbiy ma'muriy va diniy amaldorlar. Sud tizimi. Qo'shin tuzilishi va boshqarilish tartiblari. Harbiy mansab va unvonlar. Qo'shin ta'minoti.

Xiva xonligida ijtimoiy-iqtisodiy hayot. Shaharlar hayoti. Yer egaligi. Soliq va majburiyatlar. Shahar va shaharliklarning turmush tarzi. Vazir, Ko'hna Urganch, Yangi Urganch va Xiva Xorazm poytaxtlari sifatida. Hunarmandchilik va chorvachilik. Ichki va tashqi savdo.

Xiva xonligining tashqi siyosati. Xiva xonligining qo'shni davlatlar – Buxoro, Qo'qon, Afg'oniston va Rossiya davlatlari bilan munosabatlari. Rossiyaning Xiva xonligiga uyushtirgan ekspeditsiyalari va uning maqsadlari.

Xiva xonligida madaniy hayot. Adabiyot va tarixnavislik. Ilm-fan. Maktab va madrasa ta'limi. Ta'lim muassasalar holati va ularning ta'minoti. Talabalar ahvoli, o'qitish dasturlari.

Xiva xonligi tarixi bo'yicha manbalar. Arxiv hujjatlari, mahalliy tarixchilarning asarlari va ularda xonlik tarixining yoritilishi. Xiva xonligi tarixi bo'yicha rus mualliflarining asarlari. Yevropa sayyohlari va olimlarining asarlari. O'zbek olimlarining xonlik tarixi bo'yicha yozgan asarlari.

XVI-XIX asrning birinchi yarmida qoraqalpoqlar. Qoraqalpoq urug'larining joylashuvi. Qoraqalpoqlar Xiva xonligi tarkibida. Qoraqalpoqlarning xo'jalik hayoti. Qoraqalpoqlarning Rossiya va Xiva bilan munosabatlari. Qoraqalpoqlarning o'z mustaqilligi uchun kurashi. Ijtimoiy hayot. Chorvachilik va dehqonchilikning kuchayishi.

Qoraqalpoqlarda madaniy va ma'naviy hayot. Qoraqalpoqlar turmush tarzi. Shaharsozlik. Xalq og'zaki ijodi, tasviriy san'at va musiqa. Yozma adabiyot.

Takrorlash.

IV bob. XVIII-XIX ASRNING BIRINCHI YARMIDA QO'QON XONLIGI (12 soat)

Qo'qon xonligining tashkil topishi. Ashtarxoniylar sulolasi Ubaydullaxon davrida Farg'onada mustaqil davlatning tuzilishi. Minglar sulolasining hokimiyat tepasiga kelishi. Shohruxbiy va uning vorislari davrida Qo'qon xonligi hududining kengayishi. Erdonobiy va Norbo'tabek davrida markaziy hokimiyatning mustahkamlanishi.

XVIII asrning ikkinchi yarmi – XIX asrning birinchi yarmida Qo'qon xonligida siyosiy ahvol. Olimxon davrida Qo'qonning siyosiy mavqeini kuchayishi. Xonlik hududining kengayishi. Umarxon davrida Qo'qonning yuksalishi. Qo'qon-

Buxoro munosabatlarining keskinlashuvi. Xudoyorxon davrida qipchoqlarning kuchayishi va Musulmonqul faoliyati.

Qo‘qon xonligida davlat boshqaruvi. Xonlikning hududi va aholisi. Davlat boshqaruv tizimi va ma‘muriy tuzilishi. Yuqori davlat lavozimlari.

Qo‘qon xonligida harbiy ish. Qo‘shin tuzilishi va boshqarish tartiblari. Harbiy mansab va unvonlar. Harbiy-ma‘muriy amaldorlar. Qo‘shin ta‘minoti. Qurol-yarog‘lar.

Qo‘qon xonligida ijtimoiy-iqtisodiy hayot. Yer egaligi, soliqlar va majburiyatlar. Hunarmandchilik va savdo. Shaharlar hayoti: Qo‘qon, Andijon, Namangan, Toshkent.

Qo‘qon xonligining tashqi siyosati. Qo‘qon – Xitoy munosabatlari. Qo‘qon va qo‘shni davlatlar munosabatlari. Qo‘qon-Rossiya munosabatlari.

Qo‘qon xonligida madaniy hayot. Umarxon davri va madaniy muhitning shakllanishi. Maxmur va Gulxaniy. Uvaysiy, Mohlaroyim - Nodira, Boborahim Mashrab. Tarixnavislik, san‘at va me‘morchilik.

Qo‘qon xonligida ta‘lim. Maktab va madrasa ta‘limi. Ta‘lim muassasalari holati va ularning ta‘minoti. Talabalar ahvoli, o‘qitish dasturlari.

O‘zbek davlatlarining taraqqiyotda orqada qolish sabablari va oqibatlari. Xonliklarni taraqqiyotdan orqada qolishi, ishlab chiqarishni kamayishi. Qoloqlikning sabablari va oqibatlari.

Yakuniy dars.

Yakuniy nazorat ishi.

MAVZUIY REJALASHTIRISH

№	Boblar nomi	Soatlar taqsimoti			
		Jami	Nazariy	Takrorlash	Nazorat ishi
1	Kirish	1	1		
2	XV asrning oxiri – XVI asrning boshlarida Movarounnahr va Xurosonda siyosiy vaziyat	5	4	1	
3	Buxoro xonligi va Buxoro amirligi	20	18	1	1
4	Xiva xonligi	13	12	1	
5	XVIII-XIX asrning birinchi yarmida Qo‘qon xonligi	12	10	1	1
	JAMI	51	45	4	2

(Chuqurlashtirib o‘qitiladigan sinflar uchun)

№	Boblar nomi	Soatlar taqsimoti			
		Jami	Nazariy	Takrorlash	Nazorat ishi
1	Kirish	1	1		
2	XV asrning oxiri – XVI asrning boshlarida Movarounnahr va Xurosonda siyosiy vaziyat	8	6	1	1
3	Buxoro xonligi va Buxoro amirligi	26	24	1	1
4	Xiva xonligi	17	15	1	1

5	XVIII-XIX asrning birinchi yarmida Qo‘qon xonligi	16	14	1	1
	JAMI	68	60	4	4